

میراث در معرض خطر

تخلیه اضطراری مجموعه‌های میراثی

سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی ملل متحد (UNESCO)
مک‌ربین المللی مطالعه، حفظ و مرمت آثار تاریخی، فرهنگی (ICCROM)، ۲۰۱۶

به کوشش:
بنیاد نجات میراث مصر (EHRF)

ترجمه: منیره هادیان دمکری - فرح سادات مدنی

۱۳۹۸

عنوان و نام پدیدآور: میراث در معرض خطر: تخلیه اضطراری مجموعه‌های میراثی سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی / به کوشش بنیاد نجات میراث مصر (EHRF)

ترجمه: منیره هادیان دهکردی، فرح‌سادات مدنی

مشتخصات نشر: تهران: پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری، ۱۳۹۸

مشتخصات ظاهری: ۵۶ ص

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۹۷۷-۸۶-۵

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: Endangered Heritage Emergency Evacuation of Heritage Collection

موضوع: اشیای هنری - حمل و نقل - دستنامه‌ها

موضوع: Art objects - Transportation - Handbooks, manuals, etc.

موضوع: موزه‌ها - مدیریت مجموعه - دستنامه‌ها

موضوع: Museums - Collection management - Handbooks, manuals, etc.

موضوع: موزه‌ها - حفاظت و نگهداری مجموعه - دستنامه‌ها

موضوع: Museum conservation methods - Handbooks, manuals, etc.

موضوع: اشیای هنری - نگهداری و مرمت - دستنامه‌ها

موضوع: Art objects - Conservation and restoration - Handbooks, manuals, etc.

موضوع: آثار تاریخی - نگهداری و مرمت - دستنامه‌ها

موضوع: Antiquities - Collection and preservation - Handbooks, manuals, etc.

موضوع: آثار فرهنگی - نگهداری و مرمت - دستنامه‌ها

موضوع: Cultural property - Protection - Handbooks, manuals, etc.

شماره: زده

شماره: هادیان دهکردی، منیره، ۱۳۴۴ - مترجم

شماره: مدنی، فرح‌سادات، ۱۳۳۹ - مترجم

شماره: بنیاد نجات میراث مصر

موضوع: Egyptian Heritage Rescue Foundation (EHRF)

موضوع: پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری مرکز معرفی فرهنگی

موضوع: پژوهشگاه میراث علمی و گردشگری، پروژه موزه سبز

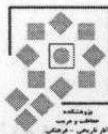
موضوع: Research Institute of Cultural Heritage & Tourism. Green museum project

زده: رده بندی کنگره

زده: رده بندی دیویی

شماره: ۶۹/۵۳

شماره: ۰۰۳۸۸

مرکز معرفی فرهنگی

میراث در معرض خطر، تخلیه اضطراری مجموعه‌های میراثی

به کوشش: بنیاد نجات میراث مصر (EHRF)

ترجمه: منیره هادیان دهکردی، فرح سادات مدنی

طرح و اجرا: خسرو نوروززاده چگینی

چاپ و صحافی: پادینا

شمارگان: ۲۰۰

چاپ اول: ۱۳۹۸

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۹۷۷-۸۶-۵

ناشر: پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری

تمام حقوق برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان امام خمینی، ابتدای خیابان سی تیر، پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری

تلفن: ۰۲۱ ۶۶۷۳۶۴۵۲-۶۰

دور نگار: ۰۲۱-۶۶۷۳۶۷۸۸

رایانامه: ccp@richt.ir

www.richt.ir

فروشگاه الکترونیکی کتاب: richtbook.ir

This publication is available in Open Access under the Attribution-ShareAlike 3.0 IGO (CC-BY-SA 3.0 IGO) license (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/igo/>). By using the content of this publication, the users accept to be bound by the terms of use of the UNESCO Open Access Repository (<http://www.unesco.org/open-access/terms-use-ccbysa-en>).

موسسه‌های بین‌المللی ایکروم و یونسکو مسئولیتی در قبال متن ترجمه‌ی فارسی این کتاب ندارند.

فرهنگ ایرانی، فرهنگی مانا و پایدار است و سبب این ماندگاری، سه ویژگی انعطاف‌پذیری، تعامل فرهنگی و در نهایت هویت ملی می‌باشد که علیرغم تنوع و تکثر موجود در جامعه امروزی به انسجام ملی کمک نموده است. شناخت فرهنگ گسترده این سرزمین کهنسال، تنها راه شناخت هویت ملی است و آن نیز عزت ملی را به همراه می‌آورد. عزت ملی از گسیختگی فرهنگی ممانعت نموده و سرانجام انسجام و قدرت ملی را فراهم می‌سازد. در ارتباط با موارد مذکور فعالیت هر پژوهشکده پژوهشگاه میراث فرهنگی بر بخش از فرهنگ گسترده ایرانی حسب تکلیف تعیین شده بر آن، متمرکز است. عظمت این گردشگری فرهنگ و تمدن به گونه‌ای است که برای شناخت دقیق آن باید در فرهنگ کشورهای مستقل کنونی استقرار یافته در منطقه نیز تأمل نمود. با نگرش سریع بر اهداف تشکیلات پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری و در راستای تحقق آن و فراهم ساختن بستری مناسب برای تقای کیفی فعالیت‌های پژوهشی مرتبط و قدرت بخشیدن و پررنگ ساختن حلقه‌های فرهنگی فراموش شده و احیای هنرهای از یاد رفته این مرز و بوم و همچنین در راستای انجام ششمین وظیفه برشمرده برای پژوهشگاه، گام مصمم این است که گزیده تحقیقات معمول شده در هریک از پژوهشکده‌ها به ویژه آثاری که حاصل تبعات مشترک پژوهشگاه و موسسات تحقیقاتی و آموزشی هم‌طراز داخلی و بین‌المللی است، به صورت ممکن در وضعیت موجود قرار گیرند که ماحصل آن طریقه‌ای است برای کاربردی کردن دانش به منظور رفع نیاز جامعه و تحقق اهداف برنامه‌ریزی استراتژی پژوهشگاه در راستای سند چشم‌انداز ۲۰ ساله جمهوری اسلامی ایران. بار دیگر اذعان می‌نماییم پژوهش عامل و مبنای پیشرفت و توسعه مستحضر پایدار در جامعه امروزی و به بیان ساده اصل حاکم بر جوامع قرن بیست و یکم است. لذا برای ایجاد برآیند حاصل از نتایج یافته‌های مرتبط با آن، تدوین و انتشار یافته‌ها و دست‌مربوط آن و مستندات مربوطه می‌تواند عامل مؤثری برای شناخت وضعیت حاضر و آگاهی برای بهینه ساختن برنامه‌های در دست انجام و نیز راهنمای نسل آینده در راستای شناسایی و معرفی و هویت بخشی ایران باشد. به علت گستردگی حوزه فرهنگ و تعدد عوامل اثرگذار بر آن حرکت در جهت معرفی و شناسایی فرهنگ ملی و میراث مرتبط با آن می‌تواند اولین گام باشد، لذا پژوهشگاه بر آن است با همکاری پژوهشگران و استادان این رسالت را انجام دهد و امیدوار است با حرکت در این مسیر دست‌همیاری و همراهی شما را در دست گرفته تا بتواند گام مؤثری در این راستا بردارد.

پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری

مقدمه

افزایش آمار حوادث طبیعی و انسان‌ساخت همچون طوفان، سیل و زلزله، آتش‌سوزی، جنگ، و فعالیت‌های تروریستی در دهه‌های اخیر نگرانی‌های نه فقط مسئولین و متخصصان مرتبط با حفظ آثار تاریخی در مراکز مربوطه که جامعه جهانی را دوچندان نموده است. به همین دلیل انجام اقدامات پژوهشی، آموزشی و اجرایی حفاظت پیشگیرانه قبل از وقوع حوادث، برای کاهش آسیب‌های وارده از سوی چنین خطرات تهدیدکننده‌ای یکی از اصلی‌ترین و بنیادی‌ترین وظایف دستگاه‌های مرتبط از جمله پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری محسوب می‌شود. پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری طی سال‌های اخیر تلاش نموده است تا در چارچوب پروژه‌ی «موزه سبز» و با همکاری مراکز مرتبط ضمن انجام پژوهش‌های لازم در زمینه ارزیابی شرایط نگهداری آثار در موزه‌ها، مراکز اسناد و خطرات تهدیدکننده‌ی آنها، برنامه‌های آموزشی نیز بطور همزمان برای ارتقای سطح آگاهی و دانش متخصصان مربوطه داشته باشد. ترجمه منابع و کتاب‌های راهنمای انجمنی از جمله راهنمای حاضر برای انتقال و بهره‌برداری از تجربیات جهانی بخش دیگری از فعالیت‌های این پژوهشگاه در این زمینه و برای حفظ آثار بوده است.

یکی از اقدامات لازم احتمالی در شرایط اضطرار (قبل یا پس از وقوع حادثه) می‌تواند تخلیه‌ی موزه یا سایر مراکز فرهنگی مثل آرشیوها، مراکز اسناد باشد که آثار موجود در آنها می‌بایست با انتقال به محل یا مکان ایمن نجات داده شوند. در چنین شرایطی هرگونه تصمیم‌گیری یا برخورد عجولانه می‌تواند منجر به آسیب‌های بیشتر و چه بسا فاجعه‌بارتر از حادثه‌ی اول شود. لذا عملکرد صحیح و موثر مسئولین در کلیه‌ی دست‌اندرکاران مربوطه به هنگام شرایط اضطرار و پس از آن، نیازمند آمادگی بر پایه‌ی آموزش و آگاهی‌های لازم و کافی، تمرین و کسب مهارت برای نجات بخشیدن آثار است. انجام این کار می‌بایست به گونه‌ای باشد که تا حد امکان ضمن حفظ تمامیت آثار هیچگونه اطلاعات جانبی مرتبط از دست نرود. برای این منظور موسسات فرهنگی بین‌المللی ایکروم و یونسکو بر پایه‌ی تجربیات مشابه بدست آمده در شرایط بحران و برای در اختیار قرار دادن این تجربیات به متخصصان و مسئولین سایر کشورها، کتاب

راهنمای حاضر را چاپ و منتشر کرده‌اند. این کتاب راهنما که مجوز ترجمه‌ی آن توسط ناشران اصلی (ایکروم و یونسکو) به این پژوهشگاه داده شده است، علاوه بر منبع اطلاعاتی مفید برای متخصصان موزه‌داری، حفاظت و مرمت و امنای اموال، می‌تواند در جهت اهداف آموزشی برای برگزاری کارگاه‌های علمی مربوطه مورد استفاده قرار گیرد. در این کتاب فرایند انجام کار انتقال و نجات‌بخشی اشیاء تاریخی و هنری به طور نظامی و در عین حال ساده و مصور طی چهار مرحله ذکر شده است که نخست به ارزیابی شرایط آثار و اولویت‌بندی آنها، سپس آماده‌سازی‌های لازم همچون تعیین محل ایمن و کسب مجوزهای مورد نیاز پرداخته. در ادامه مستندنگاری و تهیه‌ی فهرست آثار، چگونگی بسته‌بندی و کد گذاری‌های لازم مورد بحث قرار می‌گیرد و بخش انتهایی فرایند مربوط به موضوع انتقال و انبار در محل مورد نظر است. در هر کدام از این بخش‌ها به نکات طرفی اشاره می‌شود که اهمیت زیادی در موفقیت و تضمین حفظ آثار خواهند داشت.

بهروز عمرانی

رئیس پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری